

Prijímacie skúšky zo slovenského jazyka

Zadanie

Text č. 1

Evanjelický kňaz, spisovateľ, dramatik a učiteľ Ján Chalupka patril medzi prvých tvorcov dramatických diel v našom národnom jazyku.

Vďaka svojim divadelným hrám je považovaný za spoluzakladateľa slovenskej divadelnej tradície. Diela Jána Chalupku sa vyznačujú satirickým pohľadom na súdobú slovenskú spoločnosť, najmä na národne ľahostajnú časť meštianstva a odnárodnené zemianstvo.

Narodil sa 28. októbra 1791 v obci Horná Mičiná v rodine učiteľa a evanjelického farára. Jeho mladším bratom bol romantický básnik Samo Chalupka. Základné vzdelanie získal od otca, neskôr študoval v Brezne a Ožďanoch, na lýceu v Levoči, odkiaľ prešiel do Prešova a Blatného Potoka. Štúdium evanjelickej teológie, filozofie a filológie ukončil na univerzite v nemeckej Jene (1816 -1817). Po návrate na Slovensko učil na gymnáziu v Ožďanoch a na evanjelickom lýceu v Kežmarku. Od roku 1824 až do smrti pôsobil ako evanjelický farár v Brezne. Zasadzoval sa o to, aby sídlom Matice slovenskej bolo Brezno.

Ján Chalupka obohatil slovenskú literatúru najmä svojou dramatickou tvorbou. Jeho divadelné hry plné britkého humoru a satirickej frašky zosmiešňovali lokálpatriotizmus, maďarský šovinizmus, päťolizačstvo, konzervativizmus a meštiacku zbabelosť. Bol autorom deviatich divadelných hier, z ktorých sedem sa odohráva v legendárnom Kocúrkove. Rovnomenná veselohra z roku 1830, ktorá dodnes figuruje v repertoári ochotníckych i profesionálnych divadiel, sa stala impulzom rozvoja divadelného života na Slovensku v 30. a 40. rokoch 19. storočia. Okrem toho výraz "Kocúrkovo" aj v súčasnosti čarovne vystihuje nadčasové problémy spoločnosti zahľadenej do seba.

Zakladateľ slovenskej javiskovej satiry Ján Chalupka zomrel 15. júla 1871 v Brezne vo veku 79 rokov.

(Upravené z <https://skolskyservis.teraz.sk/zaujimavosti/jan-chalupka-dielo/30291>)

1. **Napiš, aký literárny druh dominuje v tvorbe Jána Chalupku.**
2. **Uved', v akom rodinnom vzťahu bol Ján Chalupka so Samom Chalupkom.**
3. **Napiš názov najznámejšieho diela Jána Chalupku.**
4. **Posúď pravdivosť viet vo vzťahu k textu č. 1.** Áno A / Nie N
 - a. Ján Chalupka napísal deväť románov.
 - b. Sedem diel sa odohráva vo vymyslenom meste Kocúrovo.
 - c. Ján Chalupka prežil väčšiu časť svojho života v 18. storočí.
 - d. Celé svoje štúdium absolvoval na Slovensku.
 - e. Najdlhšie žil a pracoval v Brezne.
 - f. Dnes je už dielo Jána Chalupku zabudnuté.
 - g. Svoje literárne práce písal J. Chalupka po nemecky.

5. Napiš, v ktorom meste dnes sídli Matica slovenská.
6. Urč druh podčiarknutých čísloviek z textu č.1.
7. Napiš, aký slovník ti pomôže, aby si zistil význam slov šovinizmus, konzervativizmus.
8. Z textu vypíš slovo, ktoré vzniklo skladaním.
9. Ktoré slovo vzniklo odvodzovaním pomocou neslabičnej predpony?
 - a. ubieha
 - b. vyletel
 - c. zaspieval
 - d. zletel
10. Zmeň nezhodné prívlastky na zhodné.
 - a. krúžok dejepisu
 - b. budova fary
 - c. chvíľa života
 - d. problémy spoločnosti
11. Utvor od vlastných podstatných mien vzťahové a individuálne prívlastňovacie prídavné mená v mužskom rode.

	vzťahové	individuálne prívlastňovacie
Chalupka		
Francúz		
Slovan		

12. Napiš 6 rôznych funkčných jazykových štýlov. Ku každému z nich potom prirad' slohový útvar zo zátvorky. (*súkromný list, žiadosť, reportáž, výklad, slávnostný príhovor, román*)

funkčný jazykový štýl	slohový útvar

13. Označ možnosť, v ktorej sú všetky predložky vokalizované.

- a. po príchode, do kuchyne, o Janke
- b. v nedeľu, za zavretými dverami, so svojím otcom
- c. so statočnými ľuďmi, vo vysokej tráve, zo štadióna
- d. na samom vrchu, po zemi, do koša

14. Označ nesprávne vysvetlené nepriame pomenovanie.

- a. v lyžičke vody by ho utopil → nenávidí ho
- b. nemá mu kto vody podať → nemá ho kto opatrit'
- c. vodu káže, víno pije → dodržiava zásady zdravej životosprávy
- d. spí, ako keby ho do vody hodil → tvrdo spí

15. Doplň chýbajúce písmená v texte č. 2.

Počasié sa náhle zhoršilo. V prítomí horskej chat_ sa dali rozoznať sotva obr_s_ propagačných panelo_ s ak_misi nápismi. Hostia boli netrpezliv_, no nič iné im nezostávalo, len čakať. "Koľko je hodín?" opýtal sa unuden_ mladík a z_vol na plné ústa. Poniector_ odvážlivci párkrát vybehli zistiť, či sa _atranské velikány už v_norili z hml_. Neprešla ani hodina, keď sa prv_ dvaja poľskí turisti rozhodli vyraziť. Ich statné postavy sa len tak m_hli pod oknami jedálne. Šťastie im prialo, a tak sa pomerne rýchlo dostali na stanicu pozemnej dráhy. Práve pristavili vlak s ôsm_mi vagónmi. Báli sa, že v takom nečase pocestujú sam_, ale každý _ nich bol vyzbrojen_ turisticko_ príručkou a odvahou dob_ť najvyššie končiare. Ak by to nešlo inak, aspoň sa vyviezť nahor lanovkou.

16. Z textu č. 2 vypíš slovo, v ktorom je porušený rytmický zákon.

17. Z druhej vety textu č. 2 vypíš tri určovacie sklady/syntagmy.

18. V poslednej vete textu č. 2 nájdi slovo, v ktorom dochádza k znelostnej asimilácii/spodobovaniu, napíš ho pravopisne správne a potom napíš, ako by sa malo vysloviť (do hranatej zátvorky).

19. Napíš mená troch spisovateľov, ktorí žili a pracovali v Brezne a jeho okolí.

20. Pomenuj umelecké jazykové prostriedky.

- a. ťahať medové motúzy
- b. spánok mi sadol na oči
- c. vietor v komíne pospevuje smutnú melódiu
- d. trieda prekvapene zhíkla

K o n i e c z a d a n i a